

Per un discurs que integri Barcelona i Catalunya

Seria de l'interès del país posseir un discurs públic que ingrés la dimensió de la capital amb la del país. Avui aquest relat no hi és del tot ni forma part dels consensos necessaris. No hi és per una inèrcia històrica: la divisió política entre Pujol i Maragall dels anys vuitanta-noranta, residents a banda i banda de la plaça Sant Jaume, va generar un debat que va tenir moments importants, com les Olimpíades i el primer període de la Catalunya autònoma, però va assolir un enfrontament màxim l'any 1987 quan la Corporació Metropolitana de Barcelona teoritzava que els territoris decisius del futur serien les grans àrees urbanes i no les nacions. Una Corporació que va crear himne i bandera va ser dissolta pel President de la Generalitat i des de llavors el discurs entre Catalunya i Barcelona és coix per manca d'una versió coherent. El període del tripartit, amb el PSC a banda i banda de la plaça Sant Jaume, tampoc no va servir per crear un discurs integrat entre país i capital. Un mapa regional o de vegueries de Catalunya es va impulsar llavors i es va assentar amb Plans Territorials, però el defecte bàsic fou una visió de Catalunya en corones concèntriques amb centre a Barcelona. La ciutat quedava envoltada per l'Àrea Metropolitana i la Regió, com una segona corona, abastava del Tordera al Foix, mentre que a l'interior de Catalunya es definia un "contrapès" format per una gran regió que sumava des d'Igualada fins Manresa i Vic.

La visió concèntrica es reforçava per la prioritat d'unes infraestructures en arc com la línia L9 del metro, el ferrocarril Orbital de Granollers a Vilanova i el Ferrocarril Transversal de Girona a Lleida. Tot plegat, una versió molt barcelonina, però al mateix temps admetent-ne contrapesos, una visió ambivalent. La visió concèntrica posava en contradicció els espais comarcals amb el fet metropolità, el qual aplegaria una meitat de la població del país, amb la qual cosa es fracturava el joc entre país i capital.

La primera gran falca contra aquest plantejament dual ha estat la reivindicació de la Vegueria del Penedès, que inclou l'Anoia, la qual es bolcaria al mar, formant una unitat amb el Penedès i el Garraf. Mentre estant, alguns altres territoris han estat tanmateix molt més estables en la seva definició. És el cas de l'Ebre, del Camp de Tarragona, de les Terres de Ponent (Lleida), i dels Pirineus. Al costat de la gran Vegueria Central del tripartit es mantenia la de Girona amb una enorme dimensió, quasi coincident amb l'actual província, amb la qual cosa coixejava una alternativa que havia, precisament, de superar la divisió provincial substituint-la per una altra de gra més fi.

L'encert de la Vegueria del Penedès és que ens obra la porta a dividir en dues la Vegueria Central i fer-ne una al Llobregat – Cardener, amb Bages Solsonès i Bergadà, així com una altra amb Osona, Ripollès i Garrotxa. La Vegueria de Girona coincidiria llavors amb la marca Girona - Costa Brava, un espai avui reconegut i clar.

Aquesta divisió de Catalunya amb nou vegueries, 5 a la costa i 4 a l'interior no es basaria en el funcionalisme de la mobilitat radial cap a Barcelona, ni en noves infraestructures, sinó en les identitats dels territoris, i les identitats no són subjectivisme o vernís cultural, sinó economia i ambient, i aquests són dos factors intensament lligats, ja que el treball ha modelat l'espai i viceversa. Aquest seria un país de territoris econòmics i no solament de capitals, perquè les capitals ho són en funció d'una rodalia.

Aquesta esdevindria una visió orgànica del territori, i entendríem el país no com una màquina en moviment o un joc de pesos urbans, sinó com un organisme biològic. La

columna vertebral equivaldria a la gran vall de la Via Augusta (AP7) que al litoral i prelitoral enllaça de punta a punta un país que és un corredor històric. Les altres tres regions interiors són com braços cap a l'interior i amb un interior més profund encara que són els Pirineus: 1-3-5, una Vegueria a l'interior profund, tres a l'entremig i cinc a la base costanera, una de les quals conté la capital. Cada territori, com els organismes vius, realitza una determinada funció. Barcelona seria el cap i el cor, però l'espina principal passaria a prop, però per un altre lloc.

Acabar el mapa regional de Catalunya no és un exercici banal, sinó un pas necessari per a un fet molt més important, com ho és l'expressió de la comoditat de les relacions entre la capital i cadascun dels territoris del país i l'afirmació de fer un país no concèntric, tampoc dual, ni de base provincial. El nou mapa regional o de vegueries seria un pas que relligaria ordenació (física) del país, organització (administració) i àmbits polítics (govern i representació) però, també resultaria el marc del projecte de futur.

Un detall no menor del concepte és l'àmbit de la Regió de Barcelona, en la qual es realitzaria un primer pas de l'ampliació real del concepte Barcelona. Si el nom de "Gran Barcelona" té connotacions Porcioles, preferim per contra el concepte d'entendre la Regió com la "Barcelona Gran", en la qual el fet productiu de la vall interior (el Vallès) formaria part integral de la nova dimensió de la capital, com també el Maresme no seria una extensió de monocultiu residencial, sinó l'ampliació de la façana del litoral i del barri del 22@, el modern Poble Nou.

És important, en un moment de canvi al país i de voluntat de projecte de futur, posar-nos d'acord en el nou mapa polític de Catalunya. De la mateixa forma que les Comarques del 1932 van ser una base per reivindicar la recuperació autonòmica, avui un nou mapa seria útil per a lligar la marca Barcelona amb la marca Catalunya, per fer còmode la representació del país que realitza la capital i per a fer eficients les relacions entre la capital i tot l'espai català. Un detall no menor és el fet que resulta decisiu que Barcelona no vegi l'interior del país com un gran caos, com demandes locals legítimes però disperses, sinó com un gran projecte coherent i que passi a percebre el país com una estructura amb forma pròpia de la qual la capital n'és la cúspide.

Manel Larrosa
Gener 2015